

Απόσπασμα Απόφασης 157/2022 Αρείου Πάγου

Στις διατάξεις των άρθρων 1510 παρ. 1, 1511 παρ. 1, 1513 παρ. 1 εδ. α', 1514, 1518 παρ.1, 1519 και 1532 ΑΚ, όπως αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 5, 7, 8, 11, 12 και 14 του πρόσφατου Ν. 4800/21.05.2021 (ΦΕΚ Α` 81), τροποποιηθέντος και του άρθρου 1519, όπως είχε προστεθεί στον Αστικό Κώδικα με το άρθρο 139 του προγενέστερου Ν. 4714/2020, και οι οποίες (διατάξεις), δυνάμει του άρθρου 18 του ίδιου Νόμου, εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί, μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος (16.09.2021), αμετάκλητη δικαστική απόφαση, όπως στην προκειμένη υπόθεση, ορίζονται τα εξής : ... Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγεται, ότι η γονική μέριμνα του ανηλίκου τέκνου περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου του, η οποία, μεταξύ άλλων, εμπεριέχει την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευση του τέκνου, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου της διαμονής του, το δε περιεχόμενο της επιμέλειας προσδιορίζεται από το συμφέρον του παιδιού και περιλαμβάνει επί μέρους πτυχές, που αποσκοπούν στη σωματική, πνευματική και συναισθηματική πρόοδο και ευεξία του παιδιού και στην υπεύθυνη και με κοινωνική συνείδηση ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Στην περίπτωση διακοπής της συζυγικής συμβίωσης, όταν ανατρέπονται πλέον οι συνθήκες της ζωής της οικογένειας, καταργείται ο συζυγικός οίκος, δημιουργείται χωριστή εγκατάσταση του καθενός από τους γονείς και ανακύπτει το θέμα της διαμονής των ανηλίκων τέκνων πλησίον του πατέρα ή της μητέρας τους, η ρύθμιση δε της γονικής μέριμνας και της επιμέλειας αυτών γίνεται από το δικαστήριο. Ως κατευθυντήρια γραμμή για την άσκηση της γονικής μέριμνας ή της επιμέλειας στην περίπτωση διαφωνίας των γονέων των τέκνων και της προσφυγής τους στο δικαστήριο, αλλά και πυρήνας για τον προσδιορισμό της άσκησης της είναι το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου, που αποσκοπεί στην ανάπτυξη του ανηλίκου σε μία ανεξάρτητη και υπεύθυνη προσωπικότητα. Για την εξειδίκευση της αοριστίας αυτής νομικής έννοιας δεν παρέχονται από τον νομοθέτη εκ των προτέρων προσδιοριστικά στοιχεία πέραν από το επιβαλλόμενο στον δικαστή καθήκον να σεβαστεί την ισότητα μεταξύ των γονέων και να μην κάνει διακρίσεις εξαιτίας του φύλου, της κοινωνικής προέλευσης ή της περιουσιακής - οικονομικής κατάστασής τους. Το κανονιστικό δε περιεχόμενο της έννοιας αυτής του συμφέροντος του παιδιού συγκεκριμενοποιείται εκάστοτε με βάση τις επικρατούσες συνθήκες σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, καθώς επίσης και κυρίως τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε παιδιού. Το συμφέρον του παιδιού προσδιορίζεται εξατομικευμένα με αναφορά σε συγκεκριμένο εκάστοτε παιδί και τις ανάγκες του, όπως αυτές προσδιορίζονται ιδίως από την κατάσταση της υγείας του, την ηλικία του, τις οικογενειακές και κοινωνικές συνθήκες, υπό τις οποίες διαβιώνει το παιδί, και αναλύεται στις επί μέρους πτυχές του δικαιώματος της προσωπικότητας του παιδιού, δηλαδή κυρίως στη ζωή, σωματική ακεραιότητα, υγεία, συναισθηματική και ψυχολογική ασφάλεια και σταθερότητα, διανοητική πρόοδο, κοινωνική ένταξη και αποδοχή, υπευθυνότητα, κοινωνική συνείδηση και ανεξαρτησία του παιδιού. Επίσης, το παιδί εξελίσσεται και μαζί του εξελίσσονται οι ανάγκες του και αναπροσδιορίζεται το συμφέρον του. Η χρονική παράμετρος για τη συγκεκριμενοποίηση του συμφέροντος του παιδιού είναι σημαντική. Ιδανικά οι γονείς πρέπει να επιδιώκουν την προαγωγή εξίσου του βραχυπρόθεσμου, του μεσοπρόθεσμου και του μακροπρόθεσμου συμφέροντος του παιδιού. Αυτό όμως δεν είναι πάντα εφικτό. Στις περιπτώσεις που η ταυτόχρονη αυτή επιδίωξη δεν μπορεί να επιτευχθεί στον βέλτιστο βαθμό, πρέπει στη συγκεκριμένη κάθε φορά περίπτωση να επιχειρείται η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη ικανοποίηση του βραχυπρόθεσμου και του μεσοπρόθεσμου συμφέροντος. Ποιο είναι το μακροπρόθεσμο συμφέρον του παιδιού είναι

συχνά αβέβαιο στον σύγχρονο συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο. Ενόψει της καταστάσεως αυτής η θυσία του βραχυπρόθεσμου συμφέροντος του παιδιού χάριν του μακροπρόθεσμου συμφέροντος μπορεί τελικά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις να αποβεί αλυσιτελής, εκτός αν κατά την επιδίωξη αυτήν τα μειονεκτήματα από τη θυσία του βραχυπρόθεσμου συμφέροντος αντισταθμίζονται από την κατά το δυνατό βέβαιη προαγωγή του μακροπρόθεσμου συμφέροντος του παιδιού. Η κρίση πάντως αυτή δεν μπορεί να είναι γενική και πρέπει να εκφέρεται κατά τη συγκεκριμενοποίηση του συμφέροντος συγκεκριμένου εκάστοτε παιδιού και ενόψει της λήψης συγκεκριμένης απόφασης που το αφορά και απαιτεί στάθμιση του βραχυπρόθεσμου με το μακροπρόθεσμο συμφέρον. Στην δικαστική, συνεπώς, κρίση καταλείπεται ευρύ πεδίο ώστε, αφού ληφθούν υπόψη, όλες οι σχέσεις και οι περιστάσεις, να καταλήξει σε ρύθμιση τέτοια, που να εξυπηρετείται καλύτερα το συμφέρον του ανηλίκου τέκνου. Κρίσιμα προς τούτο στοιχεία είναι, μεταξύ άλλων, η καταλληλότητα του ή των γονέων για την ανάληψη του έργου της διαπαιδαγώγησης και της περίθαλψης του ανηλίκου τέκνου, και οι έως τότε δεσμοί του τέκνου με τους γονείς και αδελφούς του. Για το σκοπό αυτό λαμβάνεται υπόψη η προσωπικότητα και η παιδαγωγική καταλληλότητα του κάθε γονέα και συνεκτιμώνται οι συνθήκες κατοικίας και η οικονομική κατάσταση τούτων (ΑΠ 952/2007). Από το συνδυασμό, επίσης, των ίδιων ως άνω διατάξεων συνάγεται, ότι οι ικανότητες των γονέων, το περιβάλλον, το επάγγελμα, η πνευματική τους ανάπτυξη και η δράση τους στο κοινωνικό σύνολο, η ικανότητα προσαρμογής τους στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας μέσα στα πλαίσια της λογικής και ορθολογικής αντιμετώπισης των θεμάτων των νέων, η σταθερότητα των συνθηκών ανάπτυξης του τέκνου χωρίς εναλλαγές στις συνθήκες διαβίωσης, περιλαμβάνονται στα κριτήρια προσδιορισμού του συμφέροντος του τέκνου. Αυτό δε ισχύει ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα των γονέων ως προς το διαζύγιο ή τη διακοπή της έγγαμης συμβίωσης, εκτός εάν η συμπεριφορά του υπαίτιου έχει επιδράσει και στην άσκηση της γονικής μέριμνας - επιμέλειας, ώστε να ανακύπτει αντίθεση στο συμφέρον του τέκνου, λόγω της έκτασης και της βαρύτητας της συμπεριφοράς του αυτής, δηλωτικής της δομής του χαρακτήρα του και της εν γένει προσωπικότητας του, έτσι ώστε και έναντι του τέκνου να αναμένεται από αυτόν η τήρηση της ίδιας συμπεριφοράς (ΑΠ 1218/2006). Επίσης, από το συνδυασμό των ίδιων πιο πάνω διατάξεων συνάγεται, και ότι το συμφέρον του τέκνου λαμβάνεται υπό ευρεία έννοια, προς διαπίστωση δε της συνδρομής του εξετάζονται πάντα τα επωφελή και πρόσφορα για τον ανήλικο στοιχεία και περιστάσεις. Ουσιώδους σημασίας είναι και η επισημαινόμενη στο νόμο ύπαρξη ιδιαίτερου δεσμού του τέκνου προς τον ένα από τους γονείς του και η περί αυτού ρητώς εκφραζόμενη προτίμησή του, την οποία συνεκτιμά το δικαστήριο ύστερα και από τη στάθμιση του βαθμού της ωριμότητάς του. Με δεδομένη την ύπαρξη του εν λόγω δεσμού του τέκνου προς το συγκεκριμένο γονέα, αυτός θεωρείται ότι έχει τη δυνατότητα αποτελεσματικότερης διαπαιδαγώγησης προς όφελος του ανηλίκου και επομένως ότι είναι ο πλέον κατάλληλος για την επιμέλεια του, όμως υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι ο ιδιαίτερος αυτός δεσμός του τέκνου προς τον ένα από τους γονείς του έχει αναπτυχθεί φυσιολογικά και αβίαστα ως ψυχική στάση, η οποία είναι προϊόν της ελεύθερης και ανεπηρέαστης επιλογής του ανηλίκου, που έχει την στοιχειώδη ικανότητα διακρίσεως. Πρέπει δε να λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη ότι ο ανήλικος, που έχει ακόμη ατελή την ψυχοπνευματική ανάπτυξη και την προσωπικότητα του υπό διαμόρφωση, υπόκειται ευχερώς σε επιδράσεις και υποβολές των γονέων ή άλλων, οι οποίες, έστω και χωρίς επίγνωση γεινόμενες, οδηγούν ασφαλώς στο σχηματισμό της μονομερούς διαμόρφωσης και προτίμησης προς τον ένα από τους γονείς, οπότε η προτίμηση του δεν εξυπηρετεί πάντοτε και το αληθές συμφέρον του.

Η διάσπαση εξάλλου της έγγαμης συμβίωσης των γονέων, με συνεπακόλουθο και την διάσπαση της οικογενειακής συνοχής κλονίζει σοβαρώς την ψυχική ισορροπία του τέκνου που αισθάνεται ανασφάλεια και επιζητεί στήριγμα. Οι μεταξύ των συζύγων δημιουργούμενες έντονες αντιθέσεις ενίοτε αποκλείουν κάθε συνεννόηση μεταξύ τους, αλλά και σε σχέση με τα τέκνα τους, τα οποία όχι σπανίως χρησιμοποιούνται ως όργανα για την άσκηση παντοειδών πιέσεων και την ικανοποίηση εκδικητικών διαθέσεων. Έτσι, υπό το κράτος της κατάστασης αυτής ο γονέας που αναλαμβάνει την γονική μέριμνα ή την επιμέλεια έχει, κατά την επιταγή του νόμου, πρόσθετα καθήκοντα και αυξημένη την ευθύνη της αντιμετώπισης των ως άνω ειδικών περιστάσεων κατά προέχοντα λόγο, και αυτό προϋποθέτει την εξασφάλιση στο τέκνο κατάλληλων συνθηκών προσαρμογής (ΑΠ 1910/2005). Εξάλλου, εφόσον το συμφέρον του τέκνου συνιστά αόριστη νομική έννοια με αξιολογικό περιεχόμενο, το οποίο εξειδικεύεται από το ουσιαστικό δικαστήριο, η κρίση του ως προς το αν, ενόψει των περιστάσεων που δέχθηκε, για την ύπαρξη των οποίων κρίνει ανέλεγκτα, εξυπηρετείται το συμφέρον του τέκνου, υπόκειται στον αναίρετικό έλεγχο. Ειδικότερα, αν η απόφαση περιέχει κρίση για την εξυπηρέτηση του συμφέροντος του τέκνου, πλην όμως αυτή είναι εσφαλμένη, δημιουργείται λόγος αναίρεσης από το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ (ΑΠ 174/2015, ΑΠ 1976/2008, ΑΠ 1218/2006), αν δε η απόφαση δεν έχει ως προς τούτο καθόλου αιτιολογίες ή έχει ανεπαρκείς, ασαφείς ή αντιφατικές αιτιολογίες υπόκειται σε αναίρεση κατ' άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ (ΑΠ 317/2015, ΑΠ 537/2012, ΑΠ 1218/2006, ΑΠ 1910/2005). Τέλος, σύμφωνα με την προεκτεθείσα διάταξη του άρθρου 1532 ΑΚ, οι περιπτώσεις κακής άσκησης της γονικής μέριμνας ή της επιμέλειας του ανηλίκου που ενδιαφέρει τη δημόσια τάξη και το κοινωνικό συμφέρον γενικότερα είναι: α) η παράβαση των καθηκόντων των γονέων, β) η καταχρηστική άσκηση του λειτουργήματος τους, γ) η αδυναμία τους να ανταποκριθούν σ' αυτό. Όμως, απόλυτος εννοιολογικός διαχωρισμός των ως άνω περιπτώσεων κακής άσκησης της γονικής μέριμνας είναι ως επί το πλείστον ανέφικτος, αφού οι πιο πάνω περιπτώσεις αλληλοεπικαλύπτονται. Έτσι η κατάχρηση του γονικού λειτουργήματος αποτελεί ταυτοχρόνως και παράβαση των καθηκόντων του γονέα, που από αυτό (γονικό λειτουργήμα) επιβάλλονται. Παράβαση των καθηκόντων των γονέων συνιστά η πλημμελής εκπλήρωση των καθηκόντων αυτών με μέτρο κρίσης το οικονομικό, κοινωνικό και πνευματικό επίπεδο των γονέων. Καταχρηστική άσκηση του λειτουργήματος των γονέων συνιστά η άσκηση της επιμέλειας του προσώπου του τέκνου κατά τρόπο αντίθετο ή μη εναρμονιζόμενο στο σκοπό του, με αποτέλεσμα να διακυβεύονται τα προσωπικά συμφέροντα του τέκνου. Η καταχρηστική άσκηση του λειτουργήματος της γονικής μέριμνας είναι δυνατόν να εκδηλωθεί με θετική ενέργεια δηλαδή με πράξη ή με παράλειψη ασκήσεως των καθηκόντων τους. Όμως, η κρίση για το αν συντρέχει κατάχρηση του δικαιώματος της γονικής μέριμνας θα πρέπει να στηριχθεί όχι σε μεμονωμένες πράξεις ή παραλείψεις του υποχρέου - δικαιούχου, αλλά σε μια εκτίμηση της συνολικής συμπεριφοράς του έναντι του τέκνου, εκτός εάν μια μεμονωμένη πράξη ή παράλειψη είναι τόσο βαριά, ώστε να αρκεί για να στηρίζει γενική (αρνητική) κρίση. Καταχρηστικά δε, κατά τα ανωτέρω, ασκείται η επιμέλεια τέκνου, αν ο έχων την επιμέλεια γονέας παραβαίνει τα καθήκοντά του εκ της επιμέλειας με κίνδυνο να επιφέρει ως συνέπεια βλάβη στην ψυχική ή σωματική ανάπτυξη του τέκνου (ΑΠ 537/2012). Τέλος, η άσκηση της γονικής μέριμνας από τον ένα γονέα χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο άλλος γονέας αποτελεί μεν κακή άσκηση της γονικής μέριμνας, που μπορεί να οδηγήσει στην αφαίρεση της άσκησης από τον παραβάτη γονέα, στην περίπτωση μόνο, που το συμφέρον του τέκνου το επιβάλλει. Όσον αφορά δε, ειδικότερα, την αποτροπή και την επίλυση των συγκρούσεων σχετικά με την αλλαγή του τόπου κατοικίας του

παιδιού, και η Οδηγία CM/Rec (2015) 4 της Επιτροπής Υπουργών των Κρατών Μελών, που ψηφίστηκε από την Επιτροπή Υπουργών την 11η Φεβρουαρίου κατά τη διάρκεια της 1219ης συνόδου της Επιτροπής Υπουργών, μεταξύ άλλων, καθόρισε τη γενική αρχή ότι το ύψιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη, όταν πρόκειται για την επίτευξη συμφωνίας και την επίλυση των συγκρούσεων σχετικά με την αλλαγή τόπου κατοικίας του παιδιού και αυτό πρέπει να είναι στο επίκεντρο της κρίσης των αρμόδιων αρχών, κατά την επίλυση των διαφορών σχετικά με την αλλαγή τόπου κατοικίας του παιδιού. ...

... Στην προκειμένη περίπτωση, με την προσβαλλόμενη απόφαση, το Εφετείο δέχθηκε, κατά το ενδιαφέρον την αναιρετική διαδικασία μέρος, τα ακόλουθα :

"Οι διάδικοι τέλεσαν νόμιμο θρησκευτικό γάμο, κατά τους ιερούς κανόνες της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, στις 02.11.2014, στον Ιερό Ναό ..., στον Από το γάμο τους αυτό απέκτησαν ένα τέκνο, τη, η οποία γεννήθηκε στις 26.02.2015. Η έγγαμη συμβίωση των διαδίκων δεν εξελίχθηκε ομαλά και διασπάστηκε οριστικά στις 02.07.2015, οπότε η εναγομένη-εφεσίβλητη, λόγω σοβαρών προβλημάτων που είχαν δημιουργηθεί στις σχέσεις του ζευγαριού, αποχώρησε, κατόπιν συναπόφασης με τον ενάγοντα εκκαλούντα, από την οικογενειακή κατοικία, επί της οδού ..., στην και εγκαταστάθηκε μαζί με το ανήλικό τέκνο τους, το οποίο ήταν μόλις 4 μηνών τότε, στην πατρική της οικία, στην οδό ..., στην Στις 08.10.2015 υπέγραψαν συμφωνητικό, προκειμένου να λύσουν το γάμο τους με συναινετικό διαζύγιο... δυνάμει του οποίου, εκτός άλλων, συμφώνησαν να ανατεθεί η επιμέλεια του τέκνου τους στην εφεσίβλητη... Η έκδοση του συναινετικού τους διαζυγίου δεν προχώρησε... εξαιτίας της μη προσέλευσης του εκκαλούντος στη δίκη εκείνη. Έτσι, μετά από άσκηση αντίθετων αγωγών επιμέλειας και διατροφής εκ μέρους των διαδίκων... εκδόθηκε η με αριθμό 20102/22.12.2017 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, με την οποία ανατέθηκε στην εφεσίβλητη μητέρα η επιμέλεια του ανηλίκου τέκνου τους, υποχρεώθηκε ο εκκαλών πατέρας σε καταβολή μηνιαίας διατροφής για το ανήλικό τέκνο του και ρυθμίστηκε το δικαίωμα επικοινωνίας του με αυτό. Καθ' όλο το προαναφερόμενο διάστημα, χωρίς να μπορούν να χαρακτηριστούν αρμονικές οι σχέσεις των διαδίκων, ενόψει των συνεχών προστριβών και της μη τήρησης των συμφωνηθέντων εκ μέρους του εκκαλούντος, ο οποίος δεν κατέβαλε τη συμφωνηθείσα διατροφή σε τακτά χρονικά διαστήματα, το τελευταίο δε διάστημα, μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης δεν κατέβαλε καθόλου διατροφή για λογαριασμό του τέκνου τους... υπήρχε πνεύμα συνεννόησης μεταξύ τους, για το συμφέρον του ανηλίκου τέκνου τους. Η εφεσίβλητη ουδέποτε παρεμπόδισε την επικοινωνία αυτού με τον εκκαλούντα πατέρα του, αντιθέτως μάλιστα την ενθάρρυνε, και έτσι το δικαίωμα επικοινωνίας ασκούνταν κανονικά (αν εξαιρέσει κανείς το γεγονός ότι ο εκκαλών ουδέποτε παρέλαβε το τέκνο του για την επικοινωνία που ρυθμίστηκε κατά την ημέρα της Τετάρτης) και πέραν των ρυθμισθέντων με την παραπάνω απόφαση με αμοιβαίες παραχωρήσεις και υποχωρήσεις εκ μέρους των διαδίκων. Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν η ανήλικη να έχει αναπτύξει στενούς δεσμούς αγάπης με αμφότερους τους γονείς της, έχοντας δε μεγαλώσει σε ένα ήρεμο περιβάλλον, αναπτύχθηκε σε μία ολοκληρωμένη και ώριμη για την ηλικία της, προσωπικότητα, χωρίς να έχει επιδράσει ουσιαστικά στη διαμόρφωση του χαρακτήρα της το διαζύγιο των γονέων της. Στη συνέχεια, στα πλαίσια της λύσης του γάμου τους με συναινετικό διαζύγιο (και πάλι)... οι διάδικοι υπέγραψαν, (εκ νέου), την από 12.07.2018 έγγραφη συμφωνία, δυνάμει της οποίας η αποκλειστική άσκηση της επιμέλειας της ανήλικης κόρης τους ανατέθηκε στην εφεσίβλητη, ρυθμίστηκε η επικοινωνία του εκκαλούντος με αυτήν κατά τον αναφερόμενο

στο συμφωνητικό τρόπο και συμφωνήθηκε να καταβάλει ο εκκαλών ως διατροφή του τέκνου τους το ποσό των 300,00 ευρώ μηνιαίως... Η εφεσίβλητη είναι Μηχανολόγος Μηχανικός, απόφοιτος της Πολυτεχνικής Σχολής του ... και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος του διατμηματικού μεταπτυχιακού προγράμματος της Πολυτεχνικής Σχολής του ..., στον τομέα της Επιστήμης των Υλικών και ήδη υποψήφια διδάκτορας του Πανεπιστημίου του ... των ..., στο τμήμα Χημικών Μηχανικών και Υλικών Μηχανικής. Από το φθινόπωρο του έτους 2016, άρχισε να επισκέπτεται την πολιτεία ... των ..., προκειμένου να διερευνήσει το ενδεχόμενο να εισαχθεί ως υποψήφια διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο του Αποδείχθηκε ότι από το φθινόπωρο του έτους 2016 και μέχρι το καλοκαίρι του έτους 2018, η εφεσίβλητη πραγματοποιούσε συχνά ταξίδια, διάρκειας περίπου είκοσι ημερών, προς την ... και δη προς την πόλη ... της πολιτείας ..., προκειμένου να δρομολογήσει την εισαγωγή της ως υποψήφιας διδάκτορας στο τμήμα Χημικών Μηχανικών και Υλικών Μηχανικής του Πανεπιστημίου του Πράγματι, το Νοέμβριο του έτους 2016, προέβη και σε μίσθωση κατοικίας, στην πόλη ... του ..., ώστε να φαίνεται ως διαμένουσα στις Το έτος 2018 έγινε δεκτή ως υποψήφια διδάκτορας στο ως άνω τμήμα και από τον Αύγουστο του έτους 2018 έχει εγκατασταθεί μόνιμα, μαζί με το ανήλικό τέκνο της, στην πόλη ... της πολιτείας ... των Η ενέργειά της να πάρει το ανήλικό τέκνο των διαδίκων στην ..., όχι μόνο χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του εκκαλούντος, αλλά και μη γνωρίζοντας ο ίδιος τίποτα σχετικό για τις προθέσεις της αυτές, κρίνεται καταχρηστική, ενόψει ιδίως του τρόπου που έλαβε χώρα αυτή και της συνέπειας που είχε στην άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας του εκκαλούντος πατέρα με το τέκνο. Συγκεκριμένα η εφεσίβλητη χωρίς καμία προσυνεννόηση με τον εκκαλούντα πατέρα του ανήλικου τέκνου τους, ούτε προηγηθείσα ενέργεια εκ μέρους της περί μεταρρύθμισης του τρόπου άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας του εκκαλούντος πατέρα με το ανήλικό τέκνο τους, ενόψει των νέων συνθηκών που δημιουργούνταν με την επικείμενη εγκατάστασή της στο εξωτερικό, εντελώς ξαφνικά στις 04.08.2018, (και ενώ, λίγες ημέρες πριν, στις 23.07.2018, είχε προηγηθεί η λύση του γάμου τους συναινετικά) λίγη ώρα πριν την προγραμματισμένη παράδοση του ανήλικου τέκνου στον εκκαλούντα, επικοινωνώντας με αυτόν τηλεφωνικά και τον ενημέρωσε ότι έχει αναχωρήσει στην ... με το ανήλικό τέκνο τους και ότι δεν πρόκειται να επιστρέψει στην Ελλάδα με αυτό... Από κανένα στοιχείο όμως δεν προέκυψε, ότι πρόθεση και σκοπός της εφεσίβλητης, με τη μετάβασή της στην ... με το τέκνο τους, κατά τον ως άνω, ομολογουμένως "δόλιο" τρόπο... ήταν να ματαιώσει το δικαίωμα της επικοινωνίας του εκκαλούντος με αυτό. Αντίθετα αποδείχθηκε ότι πρόθεσή της ήταν να βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση, ώστε να διασφαλίσει ένα σταθερό και άνετο περιβάλλον διαβίωσης και εκπαίδευσης για το τέκνο της. Από τη στάθμιση δε των δυσμενών επιπτώσεων που πράγματι μπορεί να επιφέρει η διακοπή της τόσο συχνής επικοινωνίας του τέκνου τους με τον εκκαλούντα, σε σχέση με το καλύτερο επίπεδο διαβίωσης και μόρφωσης που θα του παρέχεται μακροπρόθεσμα στην ..., η εφεσίβλητη έκλινε υπέρ του δεύτερου, ως του πλέον ενδεδειγμένου για το συμφέρον της θυγατέρας της. Η ανήλικη, ηλικίας ήδη πέντε ετών, η οποία από τη γέννησή της, είναι μαζί με την εφεσίβλητη μητέρα της και το συγγενικό της περιβάλλον, έχει εγκλιματιστεί πλήρως στο νέο περιβάλλον, στο της, όπου φοιτά, από τις 04.09.2018, στην ακαδημία προσχολικής αγωγής με την επωνυμία ".....", ως μαθήτρια πλήρους απασχόλησης... Όπως προκύπτει από τις προσκομιζόμενες φωτογραφίες, αλλά και από την κατάθεση της μητέρας της εφεσίβλητης, που εξετάστηκε ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, και η οποία συνόδευσε την κόρη της στην ... και παρέμεινε μαζί τους επί τρίμηνο, το σπίτι στο οποίο μένουν είναι πολύ ωραίο, η ανήλικη έχει προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση και της αρέσει πολύ στον παιδικό σταθμό, πλέον δε αυτών και η άλλη της η

κόρη(αδερφή της εφεσίβλητης) βρίσκεται στην ... με την οικογένειά της και ανά πάσα στιγμή είναι δίπλα της, για να την βοηθήσει σε ότι αυτή χρειαστεί. Η πρόθεση της εφεσίβλητης περί μη ματαίωσης της επικοινωνίας του εκκαλούντος με το τέκνο του προκύπτει από το γεγονός ότι(έστω, εκ των υστέρων), ζήτησε από τον εκκαλούντα να επικοινωνεί με την ανήλικη τηλεφωνικά, να την επισκεφθεί όποτε το επιθυμεί αλλά και να βρουν τρόπους επικοινωνίας, μετά από αμοιβαίες υποχωρήσεις και συμβιβασμούς με αποκλειστικό γνώμονα το συμφέρον του τέκνου τους, στο οποίο αμφότεροι πρέπει να αποβλέπουν. Εξ όλων αυτών συνάγεται, ότι είναι προς το πραγματικό συμφέρον της ανήλικης η παραμονή της με την εφεσίβλητη μητέρα της, που έχει την επιμέλειά της, στην ... και το γεγονός, ότι αυτή έφυγε με το ανήλικό τέκνο τους στην, χωρίς να ενημερώσει και χωρίς να έχει συνεννοηθεί προηγουμένως με τον εκκαλούντα, ασχέτως αν ως ενέργεια και συμπεριφορά κρίνεται καταχρηστική και βλαπτική για τον ενάγοντα-εκκαλούντα και το δικαίωμα άσκησης επικοινωνίας με το τέκνο του, δεν συνιστά κακή άσκηση της επιμέλειάς του, σε τέτοιο μάλιστα σημείο ώστε να δικαιολογεί αφαίρεση της επιμέλειας από αυτή. Η εφεσίβλητη παρέχει τα εχέγγυα σταθερότητας και μπορεί να διασφαλίσει ένα σταθερό και άνετο περιβάλλον διαβίωσης για την ανήλικη. Πέραν αυτών, αποδείχθηκε ότι το ανήλικό τέκνο των διαδίκων, ως εκ της ηλικίας του αλλά και της στενής, από τη γέννησή του, προσκόλλησής του με την εφεσίβλητη μητέρα του, έχει απόλυτη ανάγκη των μητρικών φροντίδων και περιποιήσεων, της μητρικής στοργής, αγάπης και θαλπωρής. Η τελευταία το φροντίζει, το περιβάλλει με αγάπη και στοργή και προσπαθεί να εξασφαλίσει γι` αυτό έναν ήρεμο και ομαλό τρόπο οικογενειακής ζωής προσφέροντάς του τα καλύτερα που μπορεί. Ο ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι η εφεσίβλητη εγκατέλειψε ουσιαστικά το τέκνο τους στην Ελλάδα, στη μητέρα της, ενώ η ίδια βρισκόταν διαρκώς, κατά το χρονικό διάστημα από το φθινόπωρο του έτους 2016 έως το καλοκαίρι του έτους 2018, στην ..., και ότι έτσι απώλεσε την συναισθηματική σύνδεση με το τέκνο τους, δεν αποδείχθηκε από κανένα στοιχείο. Κατ` αρχήν, τα ταξίδια της ήταν ολιγοήμερα και δεν ήταν διαρκής και συνεχής η απουσία της, κατά το χρόνο δε που απουσίαζε στην ..., την ανήλικη τη φρόντιζε υποδειγματικά η μητέρα της εφεσίβλητης, γιαγιά της ανήλικης. Περαιτέρω, η αγωνιώδης προσπάθεια της εφεσίβλητης να γίνει δεκτή ως υποψήφια διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο του ... των ... απέρρευε προεχόντως από την επιθυμία της να αποκατασταθεί και να εξασφαλιστεί επαγγελματικά και οικονομικά, ώστε να είναι σε θέση να παρέχει στον εαυτό της και στο τέκνο της ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης και εκπαίδευσης. Η ενάσκηση του δικαιώματος της εφεσίβλητης να καθορίσει τον τόπο της διαμονής του τέκνου της, ως έχουσα το δικαίωμα της αποκλειστική άσκησης της επιμέλειας αυτού, μπορεί να έγινε κατά τρόπο κακόπιστο, αφού σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, μεθοδευμένα απέκρυψε από τον έχοντα δικαίωμα επικοινωνίας εκκαλούντα πατέρα του ανήλικου την πρόθεσή της να μετοικήσει με το ανήλικό τέκνο τους, στην ..., δε σημαίνει όμως αυτό, άνευ ετέρου, ότι συνιστά κακή άσκηση της επιμέλειας του τέκνου της, διότι αποδείχθηκε, ότι από την έως τότε στάση και συμπεριφορά της, η ασκούμενη από αυτήν ανατροφή και διαπαιδαγώγηση του τέκνου τους ήταν σωστή, ως αποκλειστικά δε ασκούσα την επιμέλεια του τέκνου της, δεν υπείχε εκ του νόμου καμία υποχρέωση να λάβει τη συναίνεση του πατέρα του τέκνου της και ήδη ενάγοντος για την εγκατάσταση του τέκνου της σε άλλο τόπο (όφειλε όμως να λάβει υπ` όψη της και να συνεκτιμήσει τις βλαπτικές συνέπειες της ενέργειάς της αυτής στην επικοινωνία και στην φυσική επαφή της ανήλικης με τον πατέρα της και να επιδιώξει να εξεύρει, από πριν και όχι εκ των υστέρων, από κοινού με τον πατέρα εναλλακτική λύση στην άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας του τελευταίου με το τέκνο του, δικαίωμα που εκ των πραγμάτων συρρικνώθηκε

και περιορίσθηκε, λόγω της μονομερούς απόφασής της να μετοικήσει στην). Επομένως, από την έκδοση της προρρηθείσας 20102/2017 απόφασης του Δικαστηρίου τούτου έως τη συζήτηση της κρινόμενης αγωγής, ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, στις 19.12.2018, δεν αποδείχθηκε ουσιώδης μεταβολή των συνθηκών, επιβάλλουσα, με γνώμονα πάντοτε το συμφέρον του τέκνου, την αποκλειστική ανάθεση της επιμέλειας του τέκνου στον εκκαλούντα πατέρα του. Πρέπει άλλωστε να σημειωθεί ακόμη, ότι ο τελευταίος έχει να εκπληρώσει και τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις στο άμεσο μέλλον... γεγονός που καθιστά προφανές, ότι θα έχει και ο ίδιος περιορισμένο χρόνο να αφιερώσει, κατά το διάστημα αυτό, στην ανήλικη κόρη του και υπό την έννοια αυτή δεν θα είναι σε θέση να ασκήσει με επάρκεια και πληρότητα τα καθήκοντα που απορρέουν από την άσκηση της επιμέλειας της ανήλικης. Αντιθέτως, αποδείχθηκε ότι η ήδη καλλιεργημένη σχέση αγάπης, θαλπωρής και εμπιστοσύνης μεταξύ της εφεσίβλητης και του τέκνου της εξακολουθεί να υφίσταται, επιπρόσθετα η εναγομένη εξακολουθεί να επιτελεί το καθήκον της άσκησης της επιμέλειας με υποδειγματικό τρόπο. Πέραν όμως αυτών, είναι πραγματικό γεγονός το ότι το ανήλικο τέκνο των διαδίκων έχει προσαρμοστεί πλήρως, ήδη επί δύο πλέον χρόνια, στο νέο κοινωνικό και σχολικό περιβάλλον στην ..., τυχόν δε απομάκρυνση του πεντάχρονου τέκνου των διαδίκων από την εφεσίβλητη μητέρα του, με την οποία είναι στενά συνδεδεμένο, και το εκεί περιβάλλον του θα επέφερε δυσμενέστατες συνέπειες στην ψυχοσύνθεση του τέκνου, διότι θα αποστερούσε από το τελευταίο τη μητρική στοργή, φροντίδα και θαλπωρή. Με βάση τα ανωτέρω, το Δικαστήριο, με αποκλειστικό γνώμονα το αληθινό συμφέρον του ανηλίκου τέκνου, όπως το καθορίζουν οι βιοτικές και ψυχικές ανάγκες αυτού, κρίνει ότι πρέπει να εξακολουθήσει η εφεσίβλητη να ασκεί αποκλειστικά την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου τέκνου της,, καθόσον η εφεσίβλητη παρέχει όλα τα εχέγγυα για τη σωστή ανατροφή και ορθή διαπαιδαγώγηση του ανηλίκου. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, εφόσον δεν αποδείχθηκε ουσιώδης μεταβολή των συνθηκών, υπαγορεύουσα, με γνώμονα το συμφέρον του τέκνου, τη μεταρρύθμιση της προρρηθείσας 20102/2017 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, αλλά ούτε και από τις παραπάνω δόλιες ενέργειες της εφεσίβλητης δηλώνουν κακή άσκηση της επιμέλειας του ανηλίκου τέκνου των διαδίκων πρέπει να απορριφθεί η αγωγή, ως ουσία αβάσιμη... Συνακόλουθα με βάση τις ανωτέρω παραδοχές, το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που με την εκκαλουμένη απόφασή του απέρριψε ως ουσιαστικά αβάσιμη την ανωτέρω αγωγή, έστω και με εν μέρει ελλειπείς και εν μέρει διαφορετικές αιτιολογίες, οι οποίες συμπληρώνονται με αυτές της παρούσας... δεν έσφαλε κατ' αποτέλεσμα ως προς την αξιολόγηση του όλου αποδεικτικού υλικού της υπόθεσης...".

Με βάση τις ανωτέρω παραδοχές, το Εφετείο, ακολούθως, απέρριψε κατ' ουσίαν την έφεση του αναιρεσείοντος κατά της απόφασης του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, που είχε απορρίψει, ομοίως την αγωγή του.

Περαιτέρω με τον πρώτο λόγο της αίτησης αναίρεσης και τον συναφή πρόσθετο λόγο αυτής ζητείται να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 559 αριθμ. 1 ΚΠολΔ, καθόσον αποδίδεται σ' αυτήν η αιτίαση ότι, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1510 παρ. 1, 1511 παρ. 1, 1513 παρ. 1 εδ. α', 1514, 1518 παρ. 1, 1519 και 1532 ΑΚ, ως αντικαταστάθηκαν και ισχύουν, μετά τη δημοσίευση του Ν. 4800/2021, απορρίφθηκε η αγωγή του ενάγοντος και ήδη ανααιρεσείοντος. Ειδικότερα, επειδή, αφενός, τα δεκτά γενόμενα ως αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά από την ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση, δεν πληρούσαν το πραγματικό των διατάξεων αυτών, ως προς

την ύπαρξη του απαιτούμενου συμφέροντος της ανήλικης θυγατέρας των διαδίκων που επέβαλε τη διατήρηση της επιμέλειας αυτής από την εναγομένη και ήδη αναιρεσίβλητη μητέρα της, και αφετέρου η παραδοχή της, ότι η αιφνίδια και δόλια μεταβολή του τόπου της διαμονής της ανήλικης συνιστούσε κακή και καταχρηστική άσκηση της επιμέλειας, έπρεπε να οδηγήσει, άνευ ετέρου, στην αφαίρεση της επιμέλειας του ανήλικου τέκνου των διαδίκων από την αναιρεσίβλητη και την ανάθεσή της στον αναιρεσεύοντα πατέρα.

Από τις αναφερόμενες, όμως, παραπάνω παραδοχές της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι το Εφετείο, ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 1510 παρ.1, 1511 παρ. 1, 1513 παρ. 1 εδ. α', 1514, 1518 παρ. 1, 1519 και 1532 ΑΚ, ως αντικαταστάθηκαν και ισχύουν, μετά τη δημοσίευση του Ν. 4800/2021, καθόσον τα ανελέγκτως δεκτά γενόμενα ως άνω πραγματικά περιστατικά και δη το ότι μεταξύ της αναιρεσίβλητης και του ανήλικου τέκνου της εξακολουθεί να υφίσταται η ήδη καλλιεργημένη σχέση αγάπης, θαλπωρής και εμπιστοσύνης, ότι η εναγομένη εξακολουθεί να επιτελεί το καθήκον της άσκησης της επιμέλειας με υποδειγματικό τρόπο και ότι το ανήλικό τέκνο έχει προσαρμοστεί πλήρως στο νέο κοινωνικό και σχολικό περιβάλλον στην ..., τυχόν δε απομάκρυνση του πεντάχρονου τέκνου από την αναιρεσίβλητη μητέρα του, με την οποία είναι στενά συνδεδεμένο, και το εκεί περιβάλλον του θα επέφερε δυσμενέστατες συνέπειες στην ψυχосύνθεση του τέκνου, εξειδικεύουν ορθά το λόγο του απαιτούμενου βέλτιστου και αληθινού συμφέροντος του ανήλικου τέκνου των διαδίκων, όπως το καθορίζουν οι βιοτικές και ψυχικές ανάγκες αυτού, χωρίς να έχουν παραβιαστεί τα οριζόμενα προς τούτο κριτήρια του νόμου, πληρούν δε το πραγματικό της αόριστης νομικής έννοιας της ύπαρξης πραγματικού συμφέροντος στο πρόσωπο του ανήλικου, το οποίο επιβάλλει, παρά την κρίση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης περί κακόπιστης ενάσκησης του δικαιώματος της αναιρεσίβλητης να καθορίσει μονομερώς τον τόπο διαμονής του τέκνου της, να μη αφαιρεθεί η αποκλειστική άσκηση της επιμέλειας του ανήλικου τέκνου των διαδίκων από τον παραβάτη γονέα και να ανατεθεί αυτή αποκλειστικά στον αναιρεσεύοντα πατέρα. Επομένως, οι ανωτέρω πρώτος λόγος της αίτησης αναίρεσης και συναφής πρόσθετος λόγος αυτής, από το άρθρο 559 αριθμ. 1 του ΚΠολΔ, με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα είναι αβάσιμοι και ως εκ τούτου απορριπτέοι. Εξάλλου, ο αναιρεσειών υπό την επίκληση της παραβάσεως των παραπάνω κανόνων ουσιαστικού δικαίου πλήττει την ανέλεγκτη εκτίμηση των αποδείξεων από το δικαστήριο, αφού τα προαναφερόμενα ανάγονται στην εκτίμηση των πραγμάτων και στην αξιολόγηση των αποδείξεων που δεν ελέγχονται από τον Άρειο Πάγο (άρθρο 561 παρ. 1 ΚΠολΔ).

Με τον δεύτερο λόγο της αναίρεσης προβάλλεται η από τον αριθμό 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ πλημμέλεια, γιατί η προσβαλλόμενη απόφαση, με ασαφείς, ανεπαρκείς και αντιφατικές αιτιολογίες κατέληξε στην κρίση της ως προς την υπερέχουσα καταλληλότητα της αναιρεσίβλητης έναντι του αναιρεσειόντος για τη διατήρηση σ' εκείνη της αποκλειστικής άσκησης της επιμέλειας της ανήλικης θυγατέρας των διαδίκων, ως επιβαλλόμενου τούτου από το αληθινό συμφέρον της τελευταίας. Ειδικότερα, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι ενώ η προσβαλλόμενη απόφαση δέχεται ότι: α) η ανήλικη θυγατέρα των διαδίκων είχε αναπτύξει στενούς δεσμούς αγάπης με αμφοτέρους τους γονείς της, β) η αναιρεσίβλητη πραγματοποιούσε από το φθινόπωρο του έτους 2016 ολιγοήμερα ταξίδια στην ..., γ) η μεταβολή του τόπου διαμονής της ανήλικης από την αναιρεσίβλητη έγινε κατά τρόπο κακόπιστο και επηρέαζε ουσιαστικά το δικαίωμα επικοινωνίας του αναιρεσειόντος, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του, εν

τούτοις διαλαμβάνει αντιφατικές και ανεπαρκείς ουσιαστικές παραδοχές, αναφορικά με την καταλληλότητα της αναιρεσίβλητης προς διατήρηση της άσκησης της αποκλειστικής επιμέλειας του προσώπου του ανηλίκου τέκνου των διαδικών, στις οποίες το Δικαστήριο στήριξε το τελικό αποδεικτικό του συμπεράσμα, περί μη συνδρομής των προϋποθέσεων για αφαίρεση του λειτουργήματος αυτού από εκείνη.

Το Εφετείο, όμως, όπως προκύπτει από τις προαναφερόμενες παραδοχές του, κατέληξε στο αποδεικτικό του πόρισμα, πρωτίστως, με αποκλειστικό γνώμονα το αληθινό συμφέρον του ανηλίκου τέκνου, όπως το καθορίζουν οι βιοτικές και ψυχικές ανάγκες αυτού και ειδικότερα εξειδικεύτηκε, διαλαμβάνοντας πλήρεις, σαφείς και όχι αντιφατικές αιτιολογίες που καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο ως προς την ορθή ή μη εφαρμογή των προαναφερθεισών διατάξεων των άρθρων 1510 παρ.1, 1511 παρ.1,1513 παρ. 1 εδ. α', 1514, 1518 παρ.1,1519 και 1532 ΑΚ, ως αντικαταστάθηκαν και ισχύουν, μετά τη δημοσίευση του Ν.4800/2021, καθόσον τα ανελέγκτως δεκτά γενόμενα ως αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά πληρούν το πραγματικό των ανωτέρω κανόνων δικαίου και δικαιολογούν την απόρριψη της ουσιαστικής βασιμότητας της αγωγής. Δεν ήταν δε αναγκαία, για την πληρότητα της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης η παράθεση και άλλων, πλην των ανωτέρω, αιτιολογιών. Συνεπώς ο ως άνω από τον αριθμό 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ δεύτερος λόγος της αναίρεσης είναι, επίσης, αβάσιμος. Κατά τα λοιπά, ο ίδιος ως άνω λόγος, καθό μέρος με αυτόν, υπό το πρόσχημα της παραβίασης του άρθρου 559 αρ.19 ΚΠολΔ, πλήττεται η ακυρωτικά ανέλεγκτη επί της ουσίας κρίση του Δικαστηρίου, είναι απαράδεκτος.